

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 26.

Torsdagen den 19 April, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

Fortsattes föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 8, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen.

45 punkten.

Tull å superfosfater.

Friherre Wrangel: Öfvertygelsen derom, att våra konstgödningsfabriker i jemförelse med andra industriella anläggningar haft att glädja sig åt en mera bekymmerfri tillvaro än dessa, har föranledt mig att i denna punkt hafva en från utskottet afvikande mening. Skulle nu så vara fallet, hvilket också stundom måhända inträffat, att dessa fabriker på sin superfosfat haft ringa eller ingen vinst, så är jag icke desto mindre fullt öfvertygad derom, att de på jordbrukets bekostnad gjort sig skadeslösa på öfriga konstgödningsprodukter, hvaraf jordbruket varit i behof. Annorlunda kan jag icke förklara det gynsamma resultat, hvartill exempelvis Stockholms superfosfatfabrik kommit, enligt hvad dess styrelses berättelse för fjolåret gifver vid handen. Utan att vilja besvära herrarne med många siffror, skall jag endast meddela några, som närmast beröra den föreliggande frågan.

Af styrelsens berättelse inhemtas, att bolaget haft en nettovinst af 136,000 kronor, hvaraf man utdelat 6 procent, eller 60,000 kronor till aktieegarne, och dessutom till de reserverade vinstmedlen afsatt i rundt tal 33,000 kronor förutom andra afskrifningar. Med stöd af dessa siffror och under antagande att andra superfosfatbolag icke äro i sämre ställning än detta, och ingen giltig anledning finnes att förmoda, att de i den närmaste framtiden skola blifva det, hade jag varit betänkt på att yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen. Men då det nu kommit till denna kammares kännedom, att Andra Kammaren redan afgjort frågan genom att afslå förslaget, och denna uppfattning i själfva

Tull å superfosfater.
(Forts.)

verket ligger min mycket nära, så får jag på grund häraf yrka afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Bäckström: Jag är till alla delar förekommen af den föregående talaren och yrkar därför endast rent afslag å denna punkt.

Herr Almström: Jag beklagar, att den första af de i betänkandet föreslagna tullsatser, som direkt skulle drabba jordbruket, blifvit afslagen i Andra Kammaren. Jag hade hoppats, att, när jordbrukarne fått sig tullsatser på sina produkter tillförsäkrade, de skulle följa satsen »lefva och låta lefva» och dela med sig åt andra, som för sin handtering äro i behof af tullskydd, äfven om derigenom jordbruket skulle drabbas i någon mån. Att superfosfattillverkningen behöfver tullskydd, framgår af de resultat, som denna rörelse lemnat under de sista åren. I motsats till den första talaren kan jag nemligen, på grund af de upplysningar jag flera gånger och senast i dag erhållit, försäkra, att behållningen å superfosfatfabrikationen varit ringa eller ingen. Så har t. ex. Stockholmsfabriken, som den ärade talaren åberopade, under åren 1885 och 1886 drifvit superfosfattillverkningen med förlust. Den vinst, bolagets räknenskaper haft att uppvisa, har enligt hvad mig meddelats, uppkommit genom behållning af den handelsrörelse, bolaget drifver med andra artiklar, som användas af jordbrukarne.

Den tull, som nu begäres, är endast 5 procent af varans värde och kan knappast drabba den enskilde jordbrukaren på uträkningsbart sätt. Den, som genomläst motiveringen till bevillningsutskottets förslag i denna punkt, bör hafva funnit, att superfosfatfabrikationen mer än de flesta andra näringar haft att kämpa mot en stor utländsk konkurrens. Erfarenheten har visat, att denna konkurrens varit tillräckligt stark att i andra länder förqväfva denna fabrikation, och, efter hvad mig blifvit sagdt, är det icke möjligt att här fortsätta med handteringen, så vida icke något tullskydd beredes dess produkter. Dessutom tror jag, och erfarenheten har i många fall visat detta, att om denna inhemska fabrikation skulle alldeles upphöra, detta skulle blifva mindre fördelaktigt för konsumenterna än kanske mängen föreställer sig. Så länge en sådan inhemsk produktion eger bestånd, är den nemligen en ganska god regulator på priset å den utländska varan och verkar bestämdt att detta pris hålles jemnare. Är åter konsumenten uteslutande hänvisad till utländska varor, får han säkerligen stundom betala ett, stundom ett annat pris, allt efter som köpmannen för tillfället har större eller mindre lager af varor.

Då emellertid, sedan Andra Kammaren fattat beslut i denna fråga, det icke är någon utsigt att den af utskottet föreslagna tullsatsen vid gemensam votering skall gå igenom, men den af friherre Barnekow med flera föreslagna lägre tullen af 25 öre för 100 kilogram möjligen kan vinna bifall, får jag yrka afslag å utskottets förslag och anhålla om bifall till friherre Barnekows reservation.

Herr Wærn: Jag har varit anläggare af den första superfosfatfabrik i Sverge, har äfven några år sysslat med handel med gödningsämnen och bör således vara något hemmastadd i denna fråga.

Tull å superfosfater.
(Forts.)

Att gödningsfabrikerna i vårt land gingo med förlust, specielt år 1885, det är säkert, deras bevillning föll ganska mycket och de hade att kämpa med stora svårigheter. Men att detta skulle härleda sig af en öfvermåttig utländsk konkurrens, det kan så mycket mera betviflas, som importen efter det året aftog i nästan samma proportion som fabrikationen, å ena sidan 86 procent och å den andra 87 procent. Nu är frågan den, om dessa fabriker behöfva tullskydd och om de kunna hjälpas med skyddet. Om detta håller streck med afseende på den här ofta hörda satsen, att landtbrukarnes vinst är landets vinst, att om landtbrukarne hafva pengar, så har landet pengar, då måste det väl i all synnerhet gälla med afseende på gödningsämnesfabrikerna. Då behöfva vi blott afvakta och se, huru vida icke de bättre tider, som skola komma för landtbrukaren i följd af det åt hans produkter gifna skyddet, äfven skola bereda gynsammare konjunkturen för superfosfatfabrikerna i landet. Det vore då högst märkvärdigt, om så icke skulle ske.

Mig förefaller det högst besynnerligt, om landtbrukarne framför alla andra skola anse, att det råämne, som behöfves för den förnämsta industrien i landet, bör beläggas med en särskild skatt; och det skäl dertill, som den siste talaren anförde, att de engelska fabrikerna skulle rätta sina pris efter tillvaron eller frånvaron af tre eller fyra små svenska fabriker, synes mig, såsom gammal köpman, alldeles orimligt. Jag vädjar till hvar och en med någon insigt i denna sak, om det icke är alldeles orimligt, att en vara, som säljes öfver hela världen, skulle rätta sitt pris efter till- eller frånvaron af några fabriker här i Sverige. Den följer helt säkert lagen om tillgång och efterfrågan och har icke någon annan regulator. För min del tror jag det vara mycket oklokt att lägga skatt på en vara, som är så väl behöfelig för jordbruket. Hvad det angår, att man eljest skulle riskera att få dålig vara, så beror detta på af hvem jag köper, eller hvilken kommissionär jag anlitar.

Jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Wallberg: Det är allmänt bekant, att tillverkningen af gödningsämnen är en ny fabrikation, som icke kunnat anläggas utan tillhjälp af ganska stora kapital. Den arbetar för öfrigt under sådana ogynnsamma förhållanden, att vi ovilkorligen måste erkänna, att denna nya industri verkligen är i behof af litet tullskydd. Då dessutom den inhemska fabrikationen mot den utländska importen är en god regulator, förutan hvilken vi gentemot det utländska fabrikatet och dess pris skulle stå alldeles vanmäktiga, samt då den af herr Almström begärda lägre tullsatsen af 25 öre i stället för den af utskottet föreslagna af 50 öre icke skulle i någon väsentlig mån inverka på priset å våra göd-

Tull å superfosfater. ningsämnen, så får jag förena mig med herr Almström i hans yrkande på 25 öres tull per kilo å superfosfater.

(Forts.)

Herr Reuterswärd: Denna fråga kan visserligen icke betraktas såsom någon stor fråga, men jag kan icke neka till, att det förefaller mig såsom en otacksamhet från jordbrukarnes sida, som nu fått tullskydd och kunna hoppas få ännu mera, att från dylikt skydd utesluta superfosfatfabrikerna, som förse dem med gödningsämnen för att underlätta produktionen af spanmål och detta endast därför att priset på gödningsämnena möjligen derigenom något skulle kunna förhöjas. Jag har nyss på hitvägen sammanträffat med verkställande direktören för Stockholms superfosfatbolag, och han sade mig, att, om de svenska superfosfatfabrikerna kunde vara förvissade om att få för sig behålla den inhemska marknaden, de skulle med huru hög tull som helst kunna sälja sina produkter till samma låga pris som nu, ja till och med till lägre. Skälet dertill vore att dessa fabriker under nuvarande förhållanden endast under fem å sex månader på året hafva full sysselsättning men likväl skola under hela året underhålla både sin förvaltningspersonal och en mängd arbetare, hvilka de icke kunna när som helst återfå, om de afskedades.

Härmed må det nu vara huru som helst, säkert är, att den tull, som här är begärd, synnerligast, om herrarne antaga reservanternas förslag, spelar en så obetydlig rol, att jag vågar påstå att om varans värde höjdes med hela tullens belopp den icke skall göra mer än 4 eller 5 öre på tunnan hvete eller råg. Billigheten talar för tillmötesgående i detta fall, särskildt därför att det här gäller en industrigren, som kan vara en god regulator för att den utländska produkten icke skall helt och hållet beherska vår marknad, och framför allt därför att vi veta att, om vi köpa från svenska superfosfatbolag, vi få en fullt ärlig vara, hvilket icke alltid är fallet i fråga om den utländska. Här i landet säljes nemligen ganska mycket oärliga superfosfater, såsom jag sjelf fått erfara, då jag för många år sedan köpte sådana. Någon kemisk undersökning behöfver man icke kosta på de svenska superfosfaterna, ty jag är säker på, att de äro af ärlig beskaffenhet.

Hvad Stockholms superfosfatbolags affärer beträffar, så tror jag visserligen, att de nu äro ganska goda, ehuru det varit år, då bolaget icke kunnat gifva någon utdelning. Såsom vi hört, har det i år gifvit 6 procent, men denna vinst har icke uppkommit på superfosfattillverkningen utan på bolagets handel med andra varor, såsom t. ex. linfrökakor, rapskakor o. d. Detta är således en handelsvinst och ingen vinst på deras fabrikation. Icke kan man väl då säga att, fabriken kan med fördel drifvas utan skydd därför att vinst uppstår på handelsrörelsen.

För min del skall jag gå så långt, att jag förenar mig i det förslag herr Almström framställt och yrkar bifall till reservanternas förslag, och jag hoppas, att kammaren för sakens skull måtte gå in derpå, helst denna tull för jordbrukarne är en bagatell, som knappast förtjenar omnämnas.

Herr Bennich: Såsom delegare i Stockholms superfosfatbolag bör jag väl vara intresserad af att få så stor skyddstull som möjligt. Men jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på en liten not i utskottets utlåtande pag. 52, der det heter: »med superfosfater förstås sådana artificiella gödningsämnen, som innehålla fosforsyra i vattenlöslig form och till en mängd af minst 2 procent». Är det nu utskottets mening, att man vid tullbehandlingen skall göra kemisk undersökning af hvarje såsom superfosfat ansedd vara för att utröna, om den är hänförlig till detta eller andra slags gödningsämnen, som hafva mindre än 2 procent vattenlöslig fosforsyra? I så fall skola dylika undersökningar kosta tullverket lika mycket eller kanske mer än hela den tull, som kan hemtas af verklig superfosfats beskattning. Jag tror således icke, att det skall lända statskassan till fördel att nu föreskrifva en tullsats, för hvars uttagande man måste underkasta varan dylika kemiska undersökningar och dermed förenade kostnader.

Tull å superfosfater.
(Forts.)

Herr Bexell: Förutom det att jag anser, att vi äro moraliskt skyldige att lemna den ifrågavarande fabrikationen något understöd, tror jag äfven, att den utan denna hjälp icke kan bestå i täflan med de stora tyska och engelska fabrikerne, då den hos oss icke kan leverera varan till så billigt pris som dessa, och detta därför att den icke drifves i nog stor skala. Våra superfosfatfabriker äro följaktligen i behof af ifrågavarande tullskydd, hvarför jag förenar mig med herr Almström och yrkar bifall till hans förslag om en tullsats af 25 öre per 100 kilogram.

Herr Almström: Emot den siste ärade talaren ber jag att få påminna, att, om äfven uti motiveringen till den föredragna punkten temligen noggrant angifvits hvad som bör förstås med *superfosfat*, bristen på en sådan definition hittills ej hindrat tullkamrarne att vid införsel af denna artikel skilja den från andra varor, med hvilka förblandning möjligen kunnat ske. Skulle dessutom undersökningar behöfva verkställas, böra dessa icke blifva särdeles kostsamma, då varan väl alltid införes i större partier och undersökningen är lätt gjord. Jag vill ock begagna tillfället att fästa uppmärksamheten derpå, att, om tullsatser komma att äsättas vissa artiklar, som för närvarande icke draga tull, det ej kan undvikas, att icke flera af dem måste underkastas en noggrannare och besvärligare tullbehandling än nu är behöfligt, men jag kan icke såsom ett skäl emot tullsatser i allmänhet godkänna ökad besvär för tullkamrarne. Dessa få väl inrättas efter de fordringar, som genom förändrade tullförhållanden komma att ställas på dem.

Grefve Strömfelt: Jag tillhör icke de lyckliga meningsfränder, som på sitt program skrifvit skydd åt »*allt*» svenskt arbete. Jag vet nemligen att det finnes svenska arbeten, som icke behöfva skydd, likasom det ju finnes svenskt arbete, som genom att skyddas endast derföre att det är svenskt, skall ådraga andra större och betydelsefullare industrier stora olägenheter. Jag har dess-

Tull å super-
fosfater.
(Forts.)

utom aldrig trott, att ett sådant program skulle till fullo kunna genomföras.

Här är frågan den: behöfver den ifrågavarande industrien skydd eller icke? Denna industri är af den omfattning, att om den behöfver skydd så bör den hafva det. Den förste ärade talaren i afton trodde sig veta, att den icke behöfver skydd. En annan ärad talare visade, genom utdrag ur ett bolags räkenskaper, att handteringen behöfver skyddas och att den arbetat mycket klenst de sista åren. Slutligen hade en tredje talare, en frihandlare af renaste vatten, som varit deltagare i det första superfosfatbolagets inrättande i Sverige, sig bekant, att tillverkningen de senaste åren gått »mycket» klenst, men naturligtvis trodde icke *han*, att man behöfde anlita skyddsmedel för att förbättra den sammans ställning.

Jag började dermed, att jag icke på mitt program kunnat uppföra skydd åt »*allt*» svenskt arbete, men att de flesta af mina meningsfränder på sitt program skrivit denna devis. Nu hafva just de beklagligtvis, vid första tillämpningen af vårt system, uti Andra Kammaren stupat på genomförandet af sitt eget program, ty att denna tillverkning är »svensk» kan väl icke bestridas. Jag kan därför icke se utgången af denna fråga uti Första Kammaren betydta så litet, som den ärade talaren här bredvid mig tycktes mena. Då jag tvärt om anser utgången här vara högst betydelsefull för protektionismen och har från superfosfatfabrikerna i landet erhållit sådana underrättelser, att jag kan försäkra, att deras tillverkning, just genom den ofantliga prisnedsättning, som på senare år egt rum från utlandet, för att som vanligt nedtrycka och tillintetgöra en uppblomstrande svensk industri, verkligen för närvarande är i behof af skydd, så, då jag likväl finner den af utskottet föreslagna tullsatsen vara oskäligt hög, vill jag förena mig med herr Almström uti hans yrkande på afslag å utskottets hemställan och bifall till den af reservanterna gjorda framställning.

Jag slutar med en uppmaning till mina meningsfränder i kammaren, att i den votering, som vid denna punkt icke lärers uteblifva, förena sig om något skydd, ty här gäller frågan icke endast denna näring i och för sig, utan här kan gälla något vida mera. Får man en gång *ett* ordentligt, af egennyttas rifvet hål på systemet, följa snart flera.

Herr Peyron: För min del kan jag icke underlåta att inlägga en gensaga emot de märkvärdiga satsen och principer, som för närvarande uttalas här i kammaren. Enligt det nya systemet skola alla de industrier, som lida betryck, skyddas genom nya eller förhöjda tullsatsen. Nu har jordbruksnäringen fått skydd och nu vill man äfven hjälpa andra industrier, som också anses behöfva skyddas. Sedan Andra Kammaren afslagit den nu ifrågavarande tullen, få landtbrukarne i nämnda kammare här uppbara förebråelser, emedan de icke velat hjälpa en industri, som, enligt en talares utsago, icke gifvit någon utdelning på de sista åren. Den utdelning, som förekommit, har varit en följd af bolagets handelsaffärer i öfrigt, men icke på grund af sjelfva industrien, påstås det. Jag

skulle kunna berättat för herrarne om många industrier här i landet, som arbetat under mycket svåra förhållanden och icke gifvit någon utdelning alls emellanåt, och andra är en högst obetydlig. Jag nämner t. ex. rederi-näringen. Vilja herrarne hjälpa äfven denna? Hvad skall det väl taga vägen, om konsekvenserna skola utdragas på detta sätt.

Det har sagts att den af reservanterna föreslagna tullsats af 25 öre pr 100 kg. är så obetydlig, att den gerna bör kunna bifallas. Men tror någon verkligen att en så obetydlig tull kan hjälpa upp en industri, som icke kan reda sig sjelf? För min del är jag af alldeles motsatt åsigt och yrkar med anledning deraf afslag på den föredragna punkten.

Herr Reuterswärd: Ifall jag yttrade, att jag ansåg den föreliggande frågan så liten, som en ärad talare här har sagt, skall jag be att få ändra detta. Jag tror dock att jag yttrade mig så, att jag ansåg frågan icke vara så stor, att jag lägger *så* mycken vikt på densamma, som han gjort.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande punkt, hvars godkännande i oförändradt skick ej blifvit af någon bland kammarens ledamöter begärdt, yrkats, dels, af herr *Almström*, att punkten skulle bifallas med den ändring, att den der föreslagna tullsats för superfosfater bestämdes till 25 öre för 100 kilogram, dels ock, af friherre *Wrangel*, att kammaren, med afslag å utskottets i punkten gjorda hemställan, i hvad den afsåge tull å superfosfater, skulle bifalla punkten i öfrigt.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets ifrågavarande hemställan oförändrad och sedan på godkännande af hvartdera af nyssnämnda båda yrkanden, samt förklarade sig anse propositionen på antagande af friherre *Wrangels* förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till herr *Almströms* yrkande i ämnet, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets i 45 punkten af betänkandet n:o 8 gjorda hemställan, i hvad den afser tull å superfosfater, skall bifalla punkten i öfrigt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den ändring, att den der föreslagna tullsats bestämmes till 25 öre för 100 kilogram.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 57.

46 och 47 punkterna.

Biföllos.

48 punkten.

*Ifrågasatt
förhöjning i
tullen å
tafflar m. m.*

Friherre Barnekow: Då det blifvit mig meddeladt, att inom medkammaren väckts förslag om återremiss af denna punkt på den grund, att, då det förut stått upptaget, att »delar af eller tillbehör till instrumenten förtullas efter 15 procent af värdet», det sedermera blifvit upplyst, att 15 procent af värdet skulle utgöra en så låg tull, att man skulle kunna införa delar af instrument och sedan sammansätta dem här och derigenom få färdiga instrument billigare än om man införde och betalade tull för sådana, så anhåller jag om återremiss af den nu föredragna punkten, på det att utskottet måtte taga i öfvervägande, huruvida det icke vore skäl att höja tullen på delar af och tillbehör till instrument i samma proposition som tullen på färdiga instrument.

Jag anhåller om återremiss.

Herr Nyström: Jag har uti min reservation anmärkt, att jag ansett den föreslagna tullen af 150 kronor å tafflar och pianon vara alldeles för hög. Jag har funnit detta vid jemförelse med andra tullar. Det kan väl icke heller vara rimligt att höja denna tull ända till 150 kronor för instrument, som kanske icke kosta mera än 300 å 400 kronor. 125 kronor är, enligt min tanke, en skälig tull för dessa artiklar. Man måste naturligtvis taga i betraktande, att det är hufvudsakligen fattiga fruntimmer och mindre bemedlade personer, som använda dessa instrument för att medelst dem skaffa sig bergning, och då bör man väl icke ålägga en så hög tull, som utskottet här föreslagit. Jag förenar mig därför med den föregående talaren i hans yrkande om återremiss, på det att utskottet måtte taga denna del af frågan under förnyad behandling.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i fråga om föreliggande punkt endast yrkats, att densamma skulle till utskottet återförvisas.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad ut-

skottet i punkten hemställt och sedan på densamma återförvisande till utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

49 och 50 punkterna.

Biföllos.

51 punkten.

Herr Bennich: Den talare, som först yttrade sig rörande 48:de punkten, afsåg antagligen med sitt anförande, att de af utskottet i anmärkningen a) under 50:de punkten inskjutna orden »delar af eller» tillbehör till instrument förtullas efter 15 procent af värdet, antagligen skulle medföra den effekt, att genom importen af delar af instrument våra instrumentmakare beröfvades det skydd, som man velat bereda dem; ty naturligtvis importeras icke, under sådana förhållanden, hela instrument, hvilka genom den af utskottet föreslagna och af kammaren nyss godkända tullen å dessa artiklar, blifva allt för dyra, utan man föredrager att importera de olika delarne och låta dessa tullbehandlas efter 15 procent af värdet. Statskassan skulle ju ock på detta sätt undandragas den inkomst, som genom de föreslagna tullarne på hela instrument borde inflyta.

*Ifrågasatt
ändring af
tulltaxan
beträffande
instrument.*

Jag hemställer därför, att kammaren, i öfverensstämmelse med dess beslut vid 48:de punkten, behagade återremittera äfven den nu föredragna 51:a punkten.

Friherre Barnekow: Jag ber att få instämma med den föregående talaren.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu föredragna punkt endast blifvit yrkadt, att densamma skulle återförvisas till utskottet.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på bifall till hvad utskottet i punkten hemställt och sedan på punktens återremitterande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

52 punkten.

Biföllos.

53 punkten.

Herr Tham, Wilhelm: Vid bestämmandet af tull på en vara, som tillverkas inom landet, en tull som således är afsedd att vara en skyddstull, synes det mig, att man bör taga hänsyn icke blott till fabrikanternas åsigter beträffande tullens belopp, i

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

förevarande fall masugnsegarne, utan äfven till åsigterna hos dem, som förbruka den vara, för hvilken tullskyddet är afsedt, här de mekaniska verkstäderna och redskapsfabrikerna. Jag säger med flit de mekaniska verkstäderna och redskapsfabrikerna, ty det är deras talan, som jag här önskar föra. De gjuterier, hvilka hufvudsakligen tillverka s. k. handelsgjutgods, åtnjuta redan skydd för sina tillverkningar och för dessa gjuterier föreslås nu dessutom en högre tull, i händelse tullen å tackjern kommer att åsättas. Dessa gjuterier anser jag därför icke hafva något skäl att protestera emot den föreslagna tullen på tackjern. Beträffande åter de mekaniska verkstäderna och redskapsfabrikerna är ju deras ställning sådan, att de för närvarande icke kunna erhålla något skydd för sina tillverkningar och *kunna erhålla* ett sådant först om och när ändring kan vinnas i den franska handelstraktaten. Allt hvad dessa verkstäder begära är, att tullen å tackjern icke skall åsättas, förr än tullen å maskiner och redskap kan beviljas. Denna begäran synes mig vara så billig, att den torde utan särdeles stora betänkligheter kunna bifallas, så mycket mera som jag hyser den öfvertygelsen, att såsom jag i min reservation äfven visat, *den föreslagna tackjernstullen* icke kan lända till något gagn för den tackjernstillverkning, som nu inom landet bedrifves med träkol.

Här finnas inom denna kammare åtskilliga representanter, hvilka sjelfva äro bruksegare. Jag hoppas att dessa behaga uttala sig i den föreliggande frågan och derigenom klargöra för dem, som icke sjelfva äro bergverksegare och icke varit i tillfälle att sätta sig in uti frågan, huru med denna mycket omtvistade sak verkligen förhåller sig.

Beträffande vigten och värdet af den nu ifrågasatta tullsatsen har bevillningsutskottet i sitt anförande yttrat: »Med de mekaniska verkstäderna är förhållandet ett annat. I deras tillverkningar ingår nemligen jemte gjuttackjern ej obetydligt med smides-tackjern, men priset härå kommer, då sådant jern ej hit införes, icke att röna någon inverkan af tull å tackjern.» Utskottet säger således sjelft, att priset på smides-tackjern icke kan beröras af den ifrågavarande tullen å tackjern. Af kommerskollegii berättelse framgår, att här i landet årligen tillverkas ungefär 10,400,000 centner tackjern, hvaraf för närvarande till gjutgods användes omkring 250,000 centner, d. v. s. $2\frac{1}{2}$ procent. De återstående $97\frac{1}{2}$ procent äro således smides-tackjern. Beträffande dessa senare, säger utskottet sjelft, att priset icke kan röna någon inverkan genom en tull på tackjern. Denna tull skulle således endast beröra de nämnda $2\frac{1}{2}$ procenten af hela tackjernstillverkningen, hvilket ju är en försvinnande liten del af det stora hela. Skulle, emot förmodan, genom den föreslagna tullsatsen någon större konsumtion af svenskt gjuttackjern kunna åstadkommas, kan denna konsumtion i lyckligaste fall icke uppnå högre procenttal än 4 å 5, högst 6 procent. Äfven härå framgår, att den nu föreliggande frågan i sjelfva verket är af ganska ringa betydelse för masugnsegarne.

För min del vill jag dessutom öppet tillkännagifva, att jag anser den icke vara af så särdeles stor betydelse äfven för verk-

stadsegarne. Då desse emellertid, såsom jag förut påpekat, icke kunna erhålla något skydd för sina tillverkningar, men deremot bergverksegarne, som jag hoppas, skola erhålla ett sådant för den hufvudsakliga delen af sina tillverkningar, synes det mig, att den af de mekaniska verkstäderna och redskapsfabrikerna framställda begäran är så billig, att den mycket väl borde kunna bifallas.

Jan anhåller därför om bifall till min reservation.

Herr Ekman: Jag kan icke vid denna punkt, som handlar om skydd åt den handtering, som utgör min förnämsta sysselsättning, låta bli att yttra några ord; och då min afsigt icke är att uppträda vid hvar och en af de följande punkterna, i hvilka särskilda tullsätser för jern af olika slag blifvit föreslagna, anhåller jag att få yttra några ord i allmänhet om vår svenska jern tillverkning, och huru vida den kan vara i behof af tullskydd eller ej.

Jag vill då först bedja att i herrarnes minne få återföra, huru förhållandet var här i landet under den tid, då jernhandteringen omhuldades af särskilda privilegier och förbud mot export af tackjern och malm. De flesta bland oss torde kunna erinra sig, huru ställningen var för 40 år sedan; och den, som uppmärksamt följt svenska jernhandterings utveckling, måste, tror jag, med mig instämma deri, att ställningen på den tiden var högst bedröflig, hvaremot under de år som sedan dess förflutit, denna handtering så utvecklats, att den i närvarande stund intager en efter våra förhållanden ganska aktuingsvärd ställning. Det torde härigenom vara bevisadt, åtminstone efter min uppfattning, att det skydd, som svenska jernindustrien i forna tider åtnjutit, icke var behöfligt, utan att det just var lossandet af alla de fjettrar, hvilka förut bundo denna handtering, som bidragit att föra den fram till den ståndpunkt, på hvilken den för närvarande befinner sig. Nu kan det vara många, som säga, att oaktadt vår jernhandterings betydliga utveckling, hvilken icke bör af någon kunna förnekas, lider den likväl för närvarande af svårt betryck, och därför bör man använda detta medel, som af den nu rådande majoriteten anses skola afhjelpa betrycket öfverallt, der sådant förefinnes. Då beder jag att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att det icke blott är *svenska* jernhandteringen, som lider af betryck, utan jernhandteringen inom alla länder delar samma öde. Och när det är förhållandet, och vi för afsättning af denna handterings produkter äro hänvisade till den utländska marknaden — ty den inrikes marknaden kan icke konsumera mycket af hvad inom vårt land produceras — blir det ändå alltid det pris, produkterna på den utländska marknaden betinga, som bestämmer huru vida vi hafva någon större eller mindre vinst af vår handtering. Således är det efter mitt förmenande alldeles naturligt, att det tryck, som i närvarande stund råder i alla länder i afseende på afsättningen af och priset på jern i alla de former, i hvilka det utseppas måste återverka på oss och kan aldrig förändras genom någon tull-lagstiftning. Så utvecklade, som våra verkstäder nu äro, skulle tullskyddet ej kunna åstadkomma någon höjning i priset på jern för

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

*Tull å tack-
och burlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

afsättning på den inrikes marknaden, emedan den lilla qvantitet i förhållande till exporten, som kan inom landet afsättas, inom kort fylles af våra verkstäder. En eller annan, som lyckas komma först till köparne på den inrikes marknaden, kan möjligen lyckas betinga sig ett något högre pris för hvad som kan konsumeras inom landet, men när de andre tillverkarne också komma till köparne och bjuda ut sin vara, faller priset, och man står mycket snart inför nödvändigheten att antaga ett pris, som står i förhållande till det, som betalas för vårt jern på den utländska marknaden. Här kan därför tullskyddet icke uträtta det allra ringaste. Men det hör naturligtvis till det system man nu vill införa, att *alla* industrier skola omhuldas med tullskydd, på det att de, hvilka åstadkommit sådant skydd för en eller annan näring eller industri, som deraf verkligen kan hafva fördel, sedermera skola kunna säga, när det klagas öfver, att icke de verkningar, som man förespeglat, också inträffat: ja, vi hafva dock gifvit alla näringar skydd och det måste därför vara det sätt, på hvilket ni drifvit eder jernindustri eller jernmanufaktur, som är orsaken till eder förlust. Det blir således att skylla på industriidkarnes fel, icke systemets, att icke äfven de arbetare, som i denna industri sysselsättas, erhållit de fördelar, som blifvit förespeglade såsom en följd af det-samma. Det är för jernstillverkarne tydligt, hvartill ett påläggande af tullskydd för jernindustrien kommer att leda, nemligen till missnöje och ovilja hos alla de arbetare, som sysselsätta sig med denna industri. För denna industris idkare, är det därför af vigt att undanbedja sig ett skydd, som i verkligheten intet godt kan åstadkomma, och som blott bidrager till att framkalla missnöje och ovilja.

Det är en del af jernindustrien som förut varit omhuldad med skydd af tullar. Men om vi se på de verkningar, som detta skydd åstadkom, så äro de icke annat än högst bedröfliga. Det borde för oss i detta ögonblick, då vi skola fatta beslut, huru vida det skall sättas tull på jerneffekter eller icke, vara en lärdom att hemta från det resultat, som af nämnda skydd framgick.

Spikmanfakturen har varit omhuldad af tullskydd, och hvar och en, som är litet förtrogen med jernfabrikationen och de olika delarne af jernmanfakturen, torde hafva sig nogsamt bekant, att ingen del af jernmanfakturen inom landet befinner sig i närvarande stund i sämre belägenhet än just fabrikationen af spik. Frågar man, hvad anledningen dertill kan vara, så vill åtminstone jag för min del gifva det svar, att under den tid, det var svårt att sälja jern i omanufakturerad form, kastade sig en mängd af jernbruksegarne på just denna manufaktur, därför att de trodde, att der skulle finnas största anledningen att erhålla vinst, emedan utländsk spik var belagd med tull. Följden häraf har blifvit den, att så många slog sig på denna tillverkning, att marknaden blifvit alldeles öfverfylld, och i närvarande stund kunna fabrikanterna af denna tillverkning icke erhålla tillbaka, hvad råmaterialerna med tillägg af arbetslönerna kosta. Deraf ser man vådan af att på konstladt sätt uppmuntra vissa grenar af en industri, — en

industri som borde vara naturlig för ett land, sådant som vårt, med den bästa malm, något land har att uppvisa, och som, hittills åtminstone, haft tillräckliga skogar för behandling af denna malm med träkol. Skulle jernindustrien icke kunna bära sig utan tullskydd, vore det högst sorgligt. Jag tror för min del, att den kan det. Jag hoppas och tror, att bättre tider skola komma efter de tider af betryck, som nu varit, och för min del undanbeder jag mig allt skydd för denna handtering.

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

Hvad nu särskildt tullen på tackjern beträffar, kan jag verkligen icke förstå, hvad det skulle vara för nytta med den föreslagna tullen. De, som behöfva utländskt tackjern för gjuteribehof och för att genom blandning göra det svenska jernet mera lättflytande, komma nog att köpa engelskt tackjern ändå, och således beredes genom denna tull icke någon fördel åt tillverkarne af svenskt tackjern till följd af ökad afsättning. Icke heller förmodar jag, att statskassan är i behof af den lilla inkomst, som genom tullen skulle tillskyndas densamma. Säkert är, att de, som behöfva köpa det engelska tackjernet, för att åstadkomma lika vackert och godt gjutgods som hittills, lära allt höja priset lika mycket, som tullen gör, och den, som behöfver för jordbruksändamål eiler eljest köpa sig en jernspis, tillverkad af tackjern, får nog därför betala ett högre pris. Jag kan icke se, att häri skulle ligga någon nytta, och då det för tillverkarne af svenskt tackjern ej heller kan medföra ökad afsättning inom landet till förhöjdt pris, att utländskt beläggas med tull, enär den svenska tackjernstillverkningen redan nu är så stor, att man därför måste söka utländsk marknad, hvaraf följer att den utländska marknaden alltid kommer att blifva bestämmande för priset inom landet, ser jag icke annat än olägenheter af de föreslagna tullarne. Särskildt ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att den del af konsumenterna af gjutgods, som finnes i de delar af landet, der man kan erhålla detta från Norge, derigenom sättes i tillfälle att undandraga sig erläggandet af det ökade pris, som skulle förorsakas af den föreslagna tullen. Detta är också en sak, som vid frågans afgörande bör tagas i moget öfvervägande.

Jag har nu tagit mig friheten att i några få ord uttala mig om de olika olägenheter, som efter mitt förmenande skulle komma att drabba den svenska jernhandteringen, i fall det nya systemet skulle »omhulda» denna handtering med tullar, och jag skall icke vidare taga till ordet i denna fråga. Jag slutar med att för min del undanbedja mig allt sådant skydd och yrkar afslag på den föredragna punkten, likasom jag kommer att rösta för afslag å alla de följande punkter i bevillningsutskottets betänkande, i hvilka tullsatsar blifvit af utskottet föreslagna å jerneffekter.

Herr Reuterswärd: Den förste ärade talaren, som tillika är Första Kammarens ende reservant inom utskottet, yttrade sig till förmån för de mekaniska verkstäderna. Han uteslöt gjuterierna, som mig synes på ganska goda skäl, därför att dels hafva de redan tullskydd, och dels har utskottet föreslagit ännu högre. Han upp-

Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)

manade oss bruksegare att något närmare inför kammaren redogöra för vår handtering; jag skall söka göra det.

Den andre talaren i ordningen yttrade sig mot allt hvad tullar heter å jerneffekter. I hans system ligger det åtminstone en princip, men det vågar jag icke säga, att det gör i reservantens. Jag tror, att den ärade reservanten, liksom sannolikt många bland herrarne, föreställa sig, att tackjern är en råvara. Ja, om man så vill, men då är också smältstycket en råvara, stångjern en råvara, och på så sätt kan man gå på, ända till man kommer till synålen. Men tackjern är icke någon råvara. Det finnes hela bergslager, som sluta sin bergshandtering med tillverkande af tackjern; och tackjern gör sig sannerligen icke sjelft. Är det meningen att skydda svenskt arbete, vågar jag påstå, att det finnes ingen process inom hela den svenska jernhandteringen, som fordrar så mycket arbete som tackjernstillverkningen. Jag skall bedja att få förklara detta. Med tillverkning af tackjern anser jag nödvändigt måste följa dispositions- eller eganderätt till grufvor, en eller flera. Flera måste det vara för att kunna åstadkomma lämpliga malmblandningar. Först och främst erfordras för förvärfvande af goda grufvor stort kapital. Att drifva, sköta och underhålla dessa grufvor kostar mycket penningar. Man måste naturligtvis tänka sig grufvan på djupet — ty det är ett undantagsfall att malmen såsom vid Gellivara ligger i dagen — och då fordras för att undanhålla vatten i grufvan kostsamma tillställningar för vattnets utpumpande, antingen med vattenkraft eller ångmaskin; och detta endast för att få bort vattnet. Sedermera skall det borraras, det skall skjutas och sprängas, och det berg, som faller för skotten, skall sedan uppföras i dagen, och dertill fordras också dyrbara inrättningar, så kallade spel. När så malmen kommer upp i dagen, skall den sofras, såsom det heter, för att man må slippa föra ofyndigt berg till masugnen; sedan skall den transporteras till masugnen ofta på sådana vägar, som icke äro trafikabla på sommaren, hvarför sådan transport i allmänhet får verkställas på vintern. Sedan skall malmen sönderslås i stycken, stora som en knuten hand, och derefter ytterligare sofras för att så mycket som möjligt fränskilja oarterna. Derefter skall den uppfordras på rostugnen, också med dyrbar apparat, der upplödgas för att sedermera småningom af-svalna, derefter uttagas och föras till en annan inrättning, som kallas tugg- eller krossmaskin. Der krossas den till bitar så stora som tumändan. Med en mekanisk tillställning spelas den vidare derifrån upp på masugnskransen och lägges i särskilda fack för olika malmsorter för att vid hvarje »uppsättning» vägas och tillsättas med kalk samt vidare med träkol. Sedermera försiggår smältningen i masugnen. Anse nu herrarne, att detta är en råvara, som fått undergå så ofantligt många procedurer och mycket mera arbete, än som erfordras för att af detta tackjern göra smältstycken? Det lär vara flera af herrar frihandlare, som skulle vilja vara med om att sätta tull på smältstycken, men det kan jag försäkra herrarna, att för att göra smältstycken af tackjern det är en ganska enkel process på endast ett par timmar, liksom det också är en

enkel och kort procedur att från smältstycken göra smidt eller valsadt stångjern. Nu säger man, ifall jag har hört rätt, att man skulle vara betänkt på att sätta tull på alla andra jerneffekter utom tackjern. Men då frågar jag: huru hänger det ihop med vårt program, de äkta protektionisternas, som vilja skydda allt svenskt arbete? Huru kan man säga, att en produkt, som fordrat så ofantligt mycket arbete, icke skulle vara förtjent af skydd, och, mine herrar, det är icke det simplaste utan ett ganska mödosamt och riskabelt arbete, när, sedan masugnen är satt i gång, der måste arbetas dag och natt, helgdag och söckendag utan afbrott. Jag säger: är det rimligt, då man vill skydda arbetet — ty det är ju arbetet, som egentligen bestämmer en varas värde — är det rim och reson att, därför att den ene behöfver den andres produkt för att allt mer och mer förädla den, den som står i första eller andra hand skall ställas utanför skyddet? Ja, vill man begå en orättvisa, och den af svåraste beskaffenhet, då skall man, så vida man icke vill följa herr Ekmans råd att afslå allt, ovilkorligen lemna skydd äfven åt tackjernet. Nu har utskottet på grund af min motion icke föreslagit någon högre tull än $\frac{8}{10}$ öre pr kg. Denna tull är så låg, att den borde vara dubbelt så hög, men just därför att de mekaniska verkstäderna och gjuterierna icke kunna komma till sin fulla rätt, har jag för min del ansett, att jerntillverkarne böra låta sig nöja med denna låga tull, hellre än att helt och hållet lemnas ur systemet.

Nu säger den ene af de föregående talarne, herr Tham, i sin reservation, att denna obetydliga tull tjänar till ingenting, den hjälper icke fabrikanterna, utan den skadar blott dem, som sysselsätta sig med förädlingen. Det är märkvärdigt, att, när man anser, att tullarne — och det kallas ju skyddstullar — kunna skydda på ett håll, denna vara just skall vara den enda af alla, som utskottet haft under behandling, på hvilken tullen icke skall hafva någon verkan. Jag tror icke på, att denna lilla tullsats skall sätta den svenska bergshandteringen i flor, men att den skall bidra dertill att få en lättare afsättning, derom är jag fullt förvissad, ty de mekaniska verkstäderna och gjuterierna, som måste köpa tackjern, skola använda mycket mera svenskt och mindre engelskt tackjern, och att så med fördel kan ske lider inget tvifvel. Det fans en tid, då en af de största verkstäderna i landet icke ville hafva på sin tomt så mycket som en enda engelsk tackjernsgöt eller galt. Detta var under Kapten Carlsunds tid vid Motala verkstad, då jag under tretton år hade äran vara komiterad och kassadirektör för bolaget. Han yttrade en gång: aldrig, så länge jag har magten här, skall det komma en enda engelsk tackjernsgalt hit, ty få våra kunder veta, att vi begagna denna vara, förlorar verkstaden hela sitt renommé. Der, mine herrar, tillverkades då liksom nu de allra utmärktaste arbeten, arbeten, som vunnit erkännanden öfver hela världen. Då frågar jag: tyder detta på en absolut nödvändighet att importera tackjern från England i den skala, som nu sker? Jag vill nemligen icke bestrida, att det kan vara ekonomiskt fördelaktigt och utan synnerlig olägenhet, om fa-

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

brikanterna till någon del använda engelskt tackjern. Men i sådant gjutgods, der man vill hafva hållbarhet och styrka, der duger det icke. Till grannlåtspjeser, såsom en byst eller vacker papperspress m. m., der kan det engelska tackjernet med fördel användas. Jag säger ännu en gång, att jag lägger särskild vikt vid, att, när vi nu slå in på ett nytt system, ingen sedan skall kunna komma och säga: tackjernstillverkarne äro de enda, som icke fått vara med. Deremot fäster jag mindre afseende vid, om tullen bestämmes till 60, 70, 80, 90 öre eller 1 krona. Jag säger endast: det måste vara med i systemet.

Jag skall, mina herrar, bedja att få nämna, hvarifrån de nu föreslagna tullsatserna å jern leda sitt ursprung. Det var år 1885 på hösten, som deputerade från alla de större mekaniska verkstäderna infunno sig här i Stockholm dels för att hos Konungen aflemna en petition, dels för att vända sig till en af Riksdagen tillsatt kommission, som skulle till 1886 års riksdag utreda denna fråga. Dessa samtliga herrar föreslogo en tull af 1 krona, under erkännande att den var för låg, men de ville icke då föreslå en högre. Nu är det ett märkligt förhållande, som jag sett i en tryckt skrift, hvilken i dagarne utlemnats här i kammaren, att nemligen samme person, som då petitionerade i detta ämne, nu petitionerar för tullfrihet. Hvad skola utom stående personer tro om sådant? De bruksegare, som måste köpa sitt tackjern för att deraf göra stångjern, vilja naturligtvis hafva tackjernet så billigt som möjligt och äro frihandlare, när det gäller spanmål och tackjern. Men de bruksegare deremot, som sjelfva använda allt sitt tackjern för att förädla det till stångjern, de äro likgiltiga för, om det blir tull eller ej. Alla de bruksegare åter, som hafva tackjern att sälja, vilja naturligtvis hafva skydd; det är alldeles klart, deraf kommer sig att åsigtarna äro så delade.

Derför tror jag, att det icke är så mycket att rätta sig efter, hvad den ena eller andra förkunnar, och hvad som står i det ena cirkuläret har blifvit motsagdt i ett annat, som blifvit tillgängligt i kammaren. Föreståndare och disponenter för många af våra mekaniska verkstäder i landet förorda tull å tackjern och andra motsätta sig det. Bäst är derför att Riksdagen, som har att se systemets tillämpning i stort, handlar derefter och beslutar i öfverensstämmelse dermed. På tal om de mekaniska verkstäderna, för hvilka den föregående högt ärade talaren så mycket ömmade, ber jag få säga, att mig veterligen icke finnes en mekanisk verkstad här i landet, som icke tillika bedrifver gjuterirörelse. Åtminstone har jag icke hört talas derom, och gjuterierna hafva fått tullskydd. Om nu de mekaniska verkstäderna icke få skydd för sin tillverkning af ångmaskiner till följd af franska handelstraktaten, så få de tills vidare nöja sig med skydd å gjutgodstillverkningen och denna är icke så obetydlig. Så t. ex. förbrukas här för vid Bergsund årligen 160 tusen centner, hälften svenskt och hälften engelskt tackjern. Jag erkänner visserligen, att dessa verkstäder icke på långt när få det skydd, som de förtjena och som jag gerna skulle unna dem, men jag vill dock säga, att detta icke är protektioni-

sternas fel utan, såsom jag sade, den franska handelstraktatens. Dessutom finnas några mekaniska verkstäder, och de äro icke så få, som på samma gång som maskintillverkning drifva skeppsbyggeri d. v. s. bygga jernfartyg, och, mine herrar, på sådana hafva vi satt en skyddstull af 10 proc. af fartygets värde, hvilket icke är att förakta. Det förefaller då, som om man gerna kunde unna denna skyddstull af 80 öre för 100 kilogram af tackjernet utan att derför behöfva tro, att ställningen för dem genom ett dylikt Riksdagens beslut skulle försämrast.

Att ingå i svaromål på hvad herr Ekman anført, anser jag vara öfverflödigt. Han utgår i denna fråga från en helt annan ståndpunkt, en ståndpunkt som jag respekterar liksom honom sjelf, men jag tror icke att det tjenar något till att vi stå här och försöka öfvertyga hvarandra, liksom jag icke är så enfaldig att tro att jag skulle kunna öfvertala en enda frihandlare att blifva protektionist. Jag har icke heller gjort några försök i det fallet, men går det icke att på öfvertygelsens väg bibringa någon sina åsikter, så kan man ännu mindre genom öfvertalning förmå någon dertill. Emellertid, då hvad jag nu yttrat kan vara tillräckligt, inskränker jag mig till att yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Stephens: Som alla vilkor för frambringandet af gjut-tackjern förefinnas i vårt land, kan jag icke förstå, hvarför vi skulle öfverlemnna till utländingen att förse oss med denna vara. Man har sagt att vi icke skulle hafva lämpliga malmer, men vi hafva ju öfverflöd på fosfor- och kiselaktiga malmer både i våra berg och på botten af våra sjöar. Man har äfven sagt att jernet icke skulle vara lämpligt för vissa ändamål eller, såsom reservanten säger, »icke hafva de egenskaper, som tackjern bör hafva, för att användas i mekaniska verkstäder.» Om man noga tager reda på, hvori dessa egenskaper bestå, så finner man att hufvudegenskapen hos det engelska gjutjernet är en större grafit- eller kolhalt, hvilken gifver det en särskild grå färg och större mjukhet och lättflutenhet, hvarför det äfven kallas »grått tackjern». Men som denna kol- eller grafithalt är beroende af den mängd träkol, som användes vid jernmalmens nedsmältning, så är det en mycket enkel sak att producera grafithaltigt tackjern. Dertill fordras att man ökar mängden af kol, hvilket medför större kostnader. Derför har man vid maskinfabrikationen föredragit att använda det billiga engelska jernet, som är så sprödt och skört, att det icke kan till maskindelar användas, om det icke uppblandas med bättre jernsorter. Följden af detta användande af billigt jern har varit, att den inhemska jernproducenten allt mer och mer fått nedlägga sin verksamhet. Så finnas t. ex. i Småland en mängd nu nedlagda masugnar, hvarest för endast tjugu år sedan en ganska blomstrande jernindustri förefans och stora quantiteter af det yppersta tackjern tillverkades. Såsom bekant eger Sverige i sina sjömalmer en råvara, hvarur framställes ett jern, som utmärker sig för lättflutenhet och många andra goda egenskaper. Bevillnings-

*Tull å tack-
och burlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

utskottet har till följd af franska handelstraktaten icke velat pålägga maskinindustrien någon känbar tunga, och därför föreslagit tullen på tackjern så lindrig, att den möjligen icke kommer att hafva den verkan, som man skulle önska. Detta oaktadt har denna industris målsmän arbetat emot den föreslagna billiga tullen, och detta enligt min uppfattning utan ringaste skäl. Hela importen af gjutjern till Sverige belöper sig till 600,000 centner årligen. Häraf förbrukar maskinindustrien 30 procent eller omkring 180,000 centner. Den föreslagna tullen, 34 öre per centner, gör en summa af 61,200 kronor; det är det belopp, hvarmed denna industri skulle drabbas, en industri hvars bruttotillverkning uppgår till ett värde af öfver 21 millioner kr. Detta utgör icke $\frac{1}{3}$ procent af det nämnda tillverkningsvärdet. Kan denna industri icke ega bestånd med den ifrågasatta tullen, så kan den, mine herrar, sannoligen icke heller bestå, om den slipper från densamma.

Den föregående talaren har redan nämnt, att sjelfva gjutgodsindustrien icke blifvit glömd af bevillningsutskottet och att densamma icke har orsak att klaga, och jag vill därför icke uppehålla mig vid denna punkt.

Hela vår jernproduktion är beroende af de quantiteter träkol, som inom landet produceras. Om vi således sjelfva producerade de 600,000 centner tackjern, som nu årligen importeras, så åtginge till denna produktion en del af det träkol, som nu förbrukas till framställandet af smidesjern, och till följd häraf kommer mindre af detta sistnämnda jern att blifva produceradt, och således äfven exporten af smidesjern i samma mån att minskas. Hela denna export uppgick förra året till 6 millioner centner, hela importen till icke fullt 2 millioner. Om jag antager, att vi genom lämpliga skyddstullar skulle komma derhän, att hela vår egen konsumtion försåges genom inhemsk produktion, skulle vår export derigenom minskas med de 2 millioner centner, som nu intagas utifrån och således sjunka till 4 millioner. Som det svenska träkolsjernet har vissa speciella egenskaper, som alldeles skilja detsamma från stenkolsjernet, och Sverige är det enda land, som i nämnvärd mån exporterar träkolsjern, måste man väl antaga, att en så betydlig reduktion i exporten häraf skall komma att medföra en höjning i priset på den utländska marknaden. I en stor del af vårt land hafva vi en kort sommar och lång vinter. Följden häraf är, att jordbruket nödgas underhålla ett betydligt större antal arbetare och dragkreatur, än som erfordras i lyckligare belägna länder. Dessa arbetskrafter kunna icke med fördel användas i deras helhet af jordbruket under den långa vintertiden och det är således nödvändigt att skaffa dessa arbetskrafter ett lönande vinterarbete, så vida vi vilja bestå i konkurrensen med vesterns billiga jord och österns billiga arbete. Naturen har skänkt oss de utmärktaste malmer och de yppersta skogar och således gifvit oss vilkoren för ett lönande vinterarbete. För att dessa naturalster må kunna användas på ett lönande sätt, så är det nödvändigt att vi skydda vår jernhandtering och möjliggöra, att denna, i förening med jordbruket, må kunna drivas i de delar af landet, der de hvar för sig

under andra omständigheter icke skulle kunna bestå. De två största af våra naturliga näringar, jordbruket och jernhandteringen, äro så beroende af hvarandra och hafva så många gemensamma intressen, att hvad som är en fördel för den ena, äfven är till nytta för den andra. Men, mine herrar, det går icke an att för mycket gynna den ene på den andres bekostnad. Nu då vi satt tull på råg, vore det den största orättvisa att vägra tull för tackjern. Om vi vilja skydda våra innevånare, så måste vi se till, att de stora naturliga näringar, hvaraf största delen af folket har sin utkomst, icke prisgifvas, så att de nödgas duka under. Annars, mine herrar, komma följderna att visa sig i en hastigt tilltagande utvandring, minskning i folkmängden, ökad fattigvård och reducerad skatteförmåga till stat och kommun. Derför är det vår skyldighet att skydda jernhandteringen till alla delar, lika väl som vårt jordbruk, och sålunda bevara åt vårt land befolkningen i dess helhet, samtidigt dermed att vi behålla i landet de millioner kronor, som nu årligen i utbyte mot jern och jordbruksalster skickas till den utländske arbetaren för att bereda honom en inkomst, som vårt eget sträfsamma folk så väl behöver.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Bäckström: Då jag tillverkar ganska mycket tackjern, så väl för eget behof som för afsättning inom landet samt för export, skulle jag väl, om jag hade samma tro som herr Reuterswärd, vara synnerligt tacksam för den tillämnade tullen. Nu har jag den aldeles motsatta åsigten, att genom tull på tackjern icke på något sätt högre pris komma att uppnås vid försäljning inom landet. När jag tror detta, så får man ursäktas mig, att jag icke kan biträda, hvad utskottet föreslår. Jag resonnerar som så: pålägga vi gjuterierna en ytterligare beskattning genom att höja priset på det engelska jern de taga, så blifva de mattare och blifva ännu mindre i stånd att köpa det dyrare svenska jernet. Jag är också öfvertygad, att den föreslagna tullsatsen på engelskt jern, hvilken troligen komme att inbringa i årlig tullintäkt omkring 200,000 kronor, skulle verka såsom en premie till detta belopp till fördel för Gellivara-bolaget, ty detta bolag har alla förutsättningar att lätt kunna fylla behovet på den svenska marknaden af gjuttackjern, bläst med kocks. Att medelst träkol af myrmalmer, i likhet med herr Stephens' påstående bereda ett med engelska kocksjernet jemförligt gjutjern, anser jag i ekonomiskt afseende förlustbringande, ty våra träkol äro för dyrbara för en dylik tillverkning. Jag har äfven från många håll hört, att vi på någon lämplig plats borde sätta upp kocksmasugnar, dit malm och öfriga råmaterialier lätt skulle kunna föras. Jag får upplysa, att en enda dylik ugn utan svårighet årligen skulle kunna producera vida mera än hvad vi i denna väg behöfva, d. v. s. ungefärligen dubbelt så mycket som hela importen, och för öfrigt kunna vi ändå icke trots tullen enligt min uppfattning täfla med utlandet i pris.

Hvad nu det bearbetade jernet beträffar, så är jag lifligt öfver-

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

tygad, att hvad tull vi än sätta derpå, kunna vi icke få bättre betaldt därför inom landet än på världsmarknaden, emedan vi producera vida mer än vi konsumera, och det blir alltid utländingen, som kommer att bestämma priset. För öfrigt instämmer jag helt och hållet med herr Ekman och är lika benägen som han att afstå från så väl tull på tackjern som på arbetadt jern, ty det är min öfvertygelse, att den icke kommer att medföra dermed afsedt gagn. Jag tager mig därför friheten att yrka afslag på den föredragna punkten.

Herr Bennich: Med mina ärade motståndare vill jag icke alls tvista, huru vida det icke kan vara något berättigadt i anspråken hos jernstillverkarne att, då man nu slagit in på ett alldeles nytt system, att alla svenska näringar skola skyddas, också jernhandteringen bör från dess första steg och allt vidare beredas tullskydd. Jag tror, att det kan höra till systemet, och vill derom icke yttra mig. Deremot vill jag fästa herrar skyddspatroners uppmärksamhet derpå, att tullsatserna på tack- och barlastjern samt skrot, som nu äro ifrågasatta, möjligen alls icke komma att leda till det mål, som man dermed äsyftat. Jag ber att få erinra herrarne om — det är en förarglig sak att tala derom, jag vet det, men jag anser mig icke berättigad att förtiga ett förhållande, som här är af stor betydelse, — att vi hafva en mellanrikslag, som tillförsäkrar norrmännen att kunna till Sverige införa alla till handtverks-, fabriks- eller bruksrörelse hänförliga artiklar, bearbetade äfven af utländska råämnen, dessa må vara tullpligtige eller tullfria. Denna mellanrikslag berättigar således norrmännen att till oss tullfritt införa icke blott gjutgods af alla slag, till hvilka engelskt tackjern blifvit användt, utan äfven smiden, ankare, kettingar och spik m. fl. artiklar, i hvilken form som helst, åstadkomna af engelskt råjern. Nu har Norge enligt dess gälrande tulltaxa tullfrihet för allt jern, som kan hänföras till tack- och barlastjern samt skrot. Om vi lägga tull på tackjern och dylikt, som införes till Sverige, så är det klart, att detta icke inverkar på jernstillverkningen i Norge. Der kan det engelska tackjernet tullfritt införas och stöpas till gjutgods eller förvandlas till smidesjern. Allt sådant hitföres tullfritt från Norge, emedan det räknas som norsk produkt. Detta må nu vara att beklaga från herrarnes synpunkt, men ett faktum är det. Detta faktum har jag ansett mig ej vara berättigad att undandraga herrarnes uppmärksamhet, på det att man icke må föreställa sig, att genom tullarne på tackjern, derefter på gjutgods och alla af jern tillverkade produkter, något varaktigt och verksamt skydd blifver tillförsäkradt den svenska jernhandteringen. Dessa tullar blifva i sjelfva verket icke något annat än ett premium åt våra goda vänner och grannar, norrmännen, i täflan med oss. Här af framkallas mera ondt och mindre tillfredsställelse, än om vi fortfarande hafva kvar vår tullfrihet, i hvilket fall vi hafva fullständig jemlikhet i täflan brödräfolken emellan. Jag vill ock meddela en uppgift, som jag just i dag fått angående en större verkstad på vår östra

kust, der det tillverkas spik, järntråd m. m., hvartill såsom jag tror, hufvudsakligen användes främmande länders billigare tackjern. Egaren skall hafva förklarat, att i samma ögonblick svenska Riksdagen belägger tackjern med tull, ser han ingen annan utväg än att flytta öfver sin verkstad till andra sidan Kölen. Jag hemställer, om detta är det mål, till hvilket herrarne vilja komma. Jag har velat meddela detta, på det man icke sedermera om denna och andra omständigheter må säga, att de icke varit tillbörligen beaktade.

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

Friherre Tamm: Under öfverläggningen angående superfosfater har en talare yttrat, att denna näring är så ny, att den ovilkorligen är i behof af skydd, och den åsigten har många gånger förut uttalats, att en handtering i början af sin tillvaro behöfver skyddas. Men detta kan väl ej gerna sägas om jernhandteringen, hvilken fortgått i vårt land så länge. Den har fortgått och vunnit ytterligare stadga trots de olika konjunkturer, som varit rådande under olika perioder.

Det har funnits tider, då svenska brukspatroner ansågos förmodna blott därför att de voro brukspatroner, och andra tider, då de varit i betryck; men detta har varit fullkomligt oberoende af, huru vida deras näring för tillfället åtnjutit skydd eller icke. Det har berott på, huru vida afsättningen till utlandet för ögonblicket varit dålig eller god.

En talare på östgötabänken redogjorde för orsaken till att priset å jern såsom exportartikel icke var beroende af tullskydd, hvarför jag, då han härom yttrade sig så fullständigt, icke behöfver uppehålla mig härvid.

Ett åsättande af tull på jern i dess råaste form skulle naturligtvis åstadkomma ett uppdrifvande af tillverkningskostnaden för jern i andra former i den mån, att, såsom af samme talare jemväl nyss antyddes, ersättning ingalunda skulle kunna vinnas genom det högre försäljningspriset, utan det skulle endast leda till att ytterligare försämra konjunkturerna för en redan förut tryckt näring.

En annan följd af dessa nu föreslagna tullar torde blifva den, att då vi sätta tull på jern från andra länder, så skola de ej underlåta att genom tullars åsättande utöfva repressalier mot oss. Hvart taga vi då vägen, om dessa länder, hvilka mottaga de stora kvantiteter jern, som härifrån årligen exporteras, åsätta tullar, så att vi ej vidare kunna sälja till dem. Då blir det oss en ringa ersättning att till våra landsmän kunna sälja till högre pris. Jag har aldrig kunnat särdeles högt skatta den fördel, som ligger deruti, att egna landsmän få köpa vårt jern till högt pris och vi till utlandet afsätta vårt produktionsöfverskott till hvad pris som helst. Häri ligger en påminnelse om, att det är våra egna landsmän, som få betala, och utlänningen, som vinner; och dertill kommer att, då vi, i synnerhet under tryckta tider, skola afsätta vårt jern, det lär icke gå för sig att exportera annat än den utmärktaste delen

Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)

af vår tillverkning — våra landsmän få taga den sämre delen, men betala densamma dyrare.

Här har talats om de fördelar, vi hafva att förvänta, då våra traktater utlöpa, mot hvilken tidpunkt man kastar långtande blickar. Det förefaller mig likväl, som om man något ensidigt fäste sig vid traktaternas betydelse och fördelen af deras löpande till ända. Man tänker hufvudsakligen på de artiklar, som importeras till vårt land, men glömmar dervid fullständigt de varor, som vi sjelfva behöfva exportera, man glömmar de fördelar vi i det hänseendet haft under den långa tid traktaterna gällt, äfvensom man förbiser de olägenheter, hvilka, genom förminskade afsättningstillfällen, traktaternas upphörande skulle medföra.

Här nämndes af en talare, att då tull lagts på de flesta andra artiklar, bör man ej lemna tackjernsindustrien utan skydd. Han uttryckte det så, att »då ni nu skaffat skydd åt edra egna varor, unna oss då åtminstone en tull af 0,8 öre per kilogram». Det är alltså frågan om en skattefördelning, som skall ske så vidt möjligt lika, det vill säga så, att en hvar känner sig någorlunda tillfredsstäld, åtminstone för ögonblicket. Det blir sålunda alltid med uppoffringar för det hela, som alla dessa enskilda skola tillfredsställas.

Jag kan för min del omöjligt vara med om detta. Det synes mig att den föreslagna tackjernstullen är oklok, och jag vill därför ej vara med om den. Äfven synes den mig orätt fördelad, alldenstund man ej fäst afseende vid de olika pris, som till beredningen lika jerneffekter bära — det billigaste jern och det dyrbaraste stål skola draga samma tull.

Jag är naturligtvis ej rätte mannen att afgöra, huru vida denna tull är en ovillkorlig länk i systemet, men jag fruktar, att den så anses, och att därför denna tull också kommer att blifva Riksdagens beslut. Men derom har jag endast att säga: quos deus perdere vult dementat.

Herr Wærn: Ehuru jag visst icke hvarken kan eller vill tillerkänna vitsord åt min erfarenhet i afseende på jernförädlingen, är det dock åtskilliga omständigheter dervid, hvarpå jag, då fråga om lämpligheten af tackjernstull föreligger, anser mig böra fästa herrarnes uppmärksamhet. Den svenska jernhandteringen har länge utomlands, så att säga, haft världsmonopol och det svenska jernet har genom sin utomordentliga godhet alltid betingat höga pris. Det har därför också förut ansetts såsom synnerligen fördelaktigt att vara brukspatron. Detta har dock nu mera gått tillbaka. Till följd af förändrade arbetsmetoder har nemligen det gamla förträffliga smidesstålet i många fall ersatts af gjutstål samt det blifvit möjligt att tillverka godt stål af hittills såsom sämre ansedda fosforhaltiga malmer och derigenom har det monopol, det svenska jernet haft snart sagdt öfver hela världen, så småningom försvunnit. Vi måste finna oss deri och detta hafva äfven våra jernverksegare gjort. Följden af den stora revolution i jernindustrien i Sverige, som deraf nödvändigt måst följa, har blifvit, att

jernbrukens antal högst betydligt reducerats. Så hafva i Vermeland 51 jernbruk och i Nerike öfver 20 sådana måst nedläggas och deras egare öfvergått till annan verksamhet. Emot det att de mindre jernverken sålunda bortgått, har jernhandteringen koncentrerat sig i vida större verk, än fordom voro brukliga, och tillverkarne hafva lärt sig att använda alla under tiden gjorda uppfinningar och förbättrade metoder för att få sin produktion så billig och god som möjligt.

Om man också genom herr Stephens' vackra och idylliska målning skulle kunna bringas att tro på möjligheten af att genom tullskydd få det derhän, att alla jernartiklar, som förbrukas i Sverige, skulle kunna tillverkas inom landet och att vi skulle kunna undvara all införsel af jern utifrån, så får jag dock säga, att det efter mitt förmenande skulle vara ett stort misstag att anse följderne deraf obetingadt goda och alldeles omöjligt att derigenom bringa vår jernhandtering i blomstrande skick.

Behofven äro nemligen så olika, att det svenska jernet icke passar för alla, och vi kunna dessutom icke undvara utlandets konstskicklighet. Utländingen fabricerar nemligen både godt och billigt och så billigt till och med, att man ofta med fördel kan begagna äfven deras mindre goda jern, emedan man kan ersätta det flera gånger under samma tid som det bättre svenska jernet räcker och ändå få mindre kostnader. Den enda möjligheten att höja vår jernhandtering, är efter min tanke att använda all möjlig omtanke, skicklighet och energi dervid, så att vi kunna åstadkomma så utmärkta tillverkningar, att vi med dem kunna täfla så väl med utländingen utom landet som i vårt eget land. Detta har också redan i ganska betydlig utsträckning skett.

Att deremot stänga oss ute från andra länder och tro att vi dermed kunna vinna något, är omöjligt, då vi ju måste afsätta ³/₄ af vår tillverkning till utländingen.

Jag vill nu fästa uppmärksamheten på, huru exporten af svenska jernartiklar avancerat under några år. Jag sysselsatte mig under åren 1884—1885 med några sammanställningar i sådant hänseende och såg då, att exporten af en mängd artiklar gått framåt, under det en annan del ännu icke gått så bra. Jag har icke sedan den tiden haft tillfälle att göra några ytterligare beräkningar, men vill emellertid nu omnämna de vunna resultaten. Så har exporten af kassakistor och sängar, grytor, pannor, muttrar och skrufvar m. fl. under åren 1880—82 ökat från 2 å 3 ända till 4 å 5 gånger emot under åren 1874—76. Detta är dock endast små exportsiffror. Jag kommer nu till större sådana. Exporten af ankare och kettingar uppgick under åren 1874—76 i medeltal till 26,481 kronor och under åren 1880—82 till 33,322 kronors värde. Af gröfre slags spik har icke exporten ökat utan nedgått från i medeltal 434,000 till 409,000 kronors värde, men spik under 45 millimeter samt manufaktur- och handtverkssmide, som under åren 1874—76 exporterades i medeltal till värde af 141,000 kronor, har under åren 1880—82 i medeltal utförts till ett värde af 1,198,000 kronor. Exporten af jern- och ståltråd har i medeltal

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

Tull å tack-
och varlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)

under samma tider ökats från 326,000 kronor till 954,000 kronor och af maskiner och redskap från 1,336,000 till 2,472,000 kronors värde.

Tillverkningen af dessa artiklar har gått mycket framåt och man kan med bestämdhet säga att, om denna fabrikation fortfarande utvecklas såsom hittills, är vår jernhandtering räddad och skall nog hafva framtid för sig. Det är därför all vår omtanka och energi bör användas på att söka producera godt och billigt, så att vi kunna få sälja både utom och inom landet. Lyckas detta, behöfva vi icke vara rädda för att icke få marknad för vår export af stål och jern. Hvilken inverkan skulle det deremot hafva på den svenska jernindustrien, om man nu lägger tull på tackjernet, som just är det råämne, som måste användas inom alla grenar af jernförädlingsindustrien? Alla de manufakturgrenar jag uppräknat måste ju använda af tackjern beredt smidesjern eller stål såsom råämne och, då de skola söka göra sina produkter så goda och billiga som möjligt, för att kunna täfla öfver hela världen, vill jag just fråga, huru detta skall vara möjligt, då de måste betala högre pris icke blott för det utländska tackjernet, derest de skulle använda sådant, utan afven till följd af skydsstullens inverkan för det inom landet förfärdigade tackjernet, och de deraf tillverkade produkterna, under det att öfverskottet af det sistnämnda och dess produkter måste till utlandet säljas till lägre pris. Huru skall man i så fall kunna sälja till utlandet alla dessa maskiner och redskaper, hvilkas exportvärde under blott de 3-årsperioder jag nyss omnämnde, ökats från 141,000 till 1,198,000 kronor?

Om utländingen köper det svenska tackjernet till sådana artiklar, der det är mest användbart och får det billigare än den svenske fabrikanten, så blir ju naturligtvis all täflan i utlandet stängd.

Den täflan, som i annat fall skulle stå den svenske tillverkaren öppen genom att förädla och förbättra sin tillverkning, så att han kan sälja den till billigare pris, denna täflan blir genom den föreslagna tullen helt enkelt omöjlig och motverkas deraf.

Då denna förbättrade fabrikation är det enda, som kan rädda den svenska jernindustrien, måste jag för min del på det lifligaste yrka afslag å den föreslagna tullsatsen å tackjernet.

Herr Ericsson: Det är långt ifrån min mening att efter de stora talare och stora industriidkare, som här uppträdt, söka förmå någon att lyssna till mig och mina skäl mera, än till deras, och icke heller vill jag våga mig ut öfver hela den inhemska jernindustrien. Men då jag själf är en om ock anspråkslös representant för tackjernsindustrien, och jag, så vidt jag vet, är den ende af kammarens ledamöter, som drifver *endast* tackjernstillverkning, har jag ansett mig ej böra med tystnad låta denna diskussion gå mig förbi.

Jag vill då taga till utgångspunkt det spørsmålet, om vi kunna eller icke kunna göra vårt gjutjern lika både godt och bil-

ligt, som det engelska. Vi veta att för omkring 30 år sedan var importförbud på engelskt tackjern. Så länge importförbudet räckte, och oaktadt detta, funnos flera ej obetydliga gjuterier i vårt land. Kapten Carlsund vid Motala använde uteslutande svenskt gjutjern. Vi hade äfven stora gjuterier i Stockholm. Till och med en af de gjuteriegare, som petitionerat mot tackjernstullen, dref i många år en inkomstbringande affär, fast han icke hade tillgång till annat än svensk råvara. Samma verkstad använder ännu mycket deraf, och jag har haft den fördelen att under många år få sälja till densamma min lilla tillverkning af gjuttackjern.

Nu är ju klart, att så länge det var hinder för gjuterierna att begagna annat än svenskt tackjern, måste de använda sådant, ända till dess det öppnades tillfälle för dem att få en billigare råvara. Förbudet togs bort, det blef för dem fördelaktigare att använda engelskt tackjern, och man gick så långt med att använda det billigare rudimateriet, som det var möjligt med bibehållande af något så när goda varor, men jag vågar påstå, att det likväl i längden har skett på bekostnad af varans godhet och styrka.

Nu är det visserligen sant, att engelskt jern för närvarande är särdeles billigt; men huru länge det håller sig nere i samma låga pris, det veta vi lika litet, som vi veta, huru lågt det svenska jernet kan komma att falla. Det är uppgifvet, att man kan köpa engelskt jern till 1,60. Jag har deremot på fickan en pris-kurant af den 11 april, enligt hvilken cokesjern utbjudes till 1,84 i Köping — en betydlig prisskilnad. Sälunda bör ej siffran 1,60 läggas till grund, utan jag tror att man bör höja denna siffra ej obetydligt. Det är ju naturligt att, då man vill bevisa att det svenska tackjernet icke kan med fördel användas, man då sätter upp det lägsta pris på engelskt gjuttackjern, som noterats, hvarigenom prisskilnaden mellan det svenska och engelska jernet blir mer än tillbörligt stor och således täflan till utseendet omöjligare än den i verkligheten är; men jag vill dock ej påstå, att vi utan skydd kunna täfla i pris.

Jag tror att skydd är nyttigt för alla våra näringar och därför måste jag yrka på, att äfven denna industri erhåller skydd. Jag tror ej att det skydd, bevillningsutskottet vill lemna oss, är tillräckligt, men hvilket det än blir, måste jag vara nöjd dermed tills vidare.

Men kunna vi nu göra lika godt tackjern, som det engelska? En talare på smålandsbanken har redan förklaradt att vi kunna det. Jag tror, att vi kunna göra ännu bättre vara. För närvarande äro träkolen i lågt pris och om icke industrien kan drivas upp, falla kolen ännu mer. I sjelfva verket är möjligheten att tillverka ett billigt tackjern mycket beroende af ett lågt kolpris. Men vi måste ju hafva någon förtjenst för att kunna lefva. Ty hela den trakt jag bebor är helt och hållet beroende af tackjernstilverkningen. Måste den nedläggas, är det slut med orten. Talrika konkurser utvisa, att den forna välmågan är i hastigt aftagande.

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)

Huru skall man nu i vår trakt kunna göra dugligt jern och till billigt pris? Jo, det låter sig nog göra. Träkolen fås för ytterst billigt pris och billig malm erhålles i närheten. Det är blott några få kilometer till Grängesberg. Men har jernet nu också samma egenskaper som det engelska? Det beror hufvudsakligen på, att man drifver in så mycket kol som möjligt, hvilket är lätt att åstadkomma genom höjande af blästertemperaturen i masugnen och begagnande af en öfvervägande s. k. sur beskickning. Det är allt hvad som erfordras — och att vi erhålla tillräckligt skydd.

Jag tror mig nu hafva besvarat frågan, om vi kunna få billigt och passande gjutjern i Sverige af rent svenska materialier, något hvarom jag åtminstone sjelf är fullt förvissad, och hvarpå jag i dessa dagar genom bref från en af våra största industriidkare i denna bransch, som tillverkar cirka 200,000 centner tackjern och kanske 150,000 centner stångjern årligen, erhållit ytterligare bekräftelse.

Denna fråga har åstadkommit stort väsen i landet och mycken agitation i pressen. Bland annat har Riksdagen från två olika håll fått emottaga skrivelser. Den ena af dem är undertecknad med 28 namn på delegare i mekaniska verkstäder. I rakt motsatt syfte mot denna har den andra framkommit. Dervid har jag funnit den märkvärdigheten, att namnen af intressenter i samma verkstad förekomma å de olika skrivelserna. Hvad betydelse kan då tillmätas dylika framställningar, när de, som tillhöra samma affär, samma verkstad, petitionera rakt emot hvarandra? Här står t. ex. en af denna kammars ledamöter, en af mig högt aktad vän och kompanjon, och talar *mot* tackjernstullen; här står jag och talar *för* densamma. Hvem skall man i dylika fall mest tro? Ja, det beror väl på förtroendet till personen och den ståndpunkt han intager i tullfrågan — denna fråga, som synes mig nu mera hafva öfvergått rent till en trosartikel.

Kanske är det något oskickligt att vända sig till sina meningsfränder, men då detta är en stor fråga, vågar jag hemställa till dem, att de förena sig med mig och rösta *för* tackjernstullen. Jag tror att deras sak skall vinna derpå.

En föregående talare undrade, huru vi i vårt land skulle reda oss, sedan vi åsatt denna tull. Jag tror att vi kunna reda oss ganska väl. Han rådde oss att arbeta samt göra godt och billigt jern, om vi vilja täfva med utlandet. Ja, det kunna vi nog begge delarne, men, mine herrar, tagen då bort, om I kunnen, de tullskrankor, hvarmed alla andra civiliserade länder omgifvit sig. Ty icke kan man våga hoppas, att vi skola med framgång kunna konkurrera i utlandet, äfven om våra varor äro både goda och billiga, så länge man der mot oss uppställer tullar. Ryssland har stoppat till sin marknad för vårt jern. Huru mycket jern sända vi till Tyskland och till Frankrike? Och till Amerika? Nej, alla hafva de uppfört ikring sig en kinesisk mur, och vi skulle ej på något sätt skydda oss! Vi böra väl åtminstone försöka, så vidt möjligt, för oss sjelfva bibehålla den inländska marknaden. Vis-

serligen är den alltför liten, men en talare har nyss sagt, att vi icke behöfva sälja till utlandet af vår jernproduktion mer än 4 millioner centner, 2 millioner kunna vi använda hemma. Hvarför skola vi då kasta dessa 2 millioner på utlandet och i stället återköpa sämre vara derifrån? Blott för att köpmännen skola vinna några procent — ty de och inga andra förtjena i närvarande stund på jern tillverkningen.

Jag skall ej längre uppehålla kammaren, utan yrkar bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Friherre Klinckowström: Jag vill ej tvista med herrar brukspatroner om det tekniska i denna fråga, men i ersättning har jag icke heller något jern i den elden, som kan brännas. Jag anser att alla dessa patroner, som i afton talat *mot* tackjernstullen, hafva sett denna fråga *för liten* i stället för att se den *stor*. Ty, mine herrar, det är icke blott en teknisk fråga, utan den är äfven af tullpolitisk art, och det är i detta senare hänseende, som jag anser mig berättigad att här yttra några ord.

Få vi ej tull på tackjern och öfriga jerneffekter, på sätt utskottet föreslagit eller så ungefär, fruktar jag, i likhet med hvad herr Reuterswärd nyss nämnde, att hela det tullpolitiska system, som vi önskat införa i detta land, går om intet. Vi äro icke ännu nog starka, att vi icke skulle behöfva alla våra hjälpare i denna fråga för att drifva herrar frihandlare till skogs. Om vi genom okloka åtgärder eller otillräckliga tullar förbise berättigade anspråk hos en hel klass af industriidkare i vårt land, af hvilka rätt många representanter sitta i denna kammare, då är jag öfvertygad om att vi förlora partiet. Den, som icke vill se denna fråga i stort, han begår ett mord på den protektionistiska rörelsen — hvarifrån jag ber Gud oss nådeligen bevara.

En ärad talare på östgötabanken, herr Ekman, uppdrog ett slags historik öfver vår bruckshandtering och tyckte dervid glädja sig åt denna närings så kallade frihetstid, det vill säga då den samma icke understöddes af några tullar. Han nämnde att den då utvecklade sig på ett förvånande sätt, och jag vill gifva honom rätt deri. Men, mine herrar, det är ej blott fråga om, huru vida denna näring har utvecklade sig, utan äfven hvad det *kostat* herrar bruksegare att utveckla den. Ty man måste se till icke blott att en näring utvecklar sig utan äfven att den bär sig, och bär den sig, då måste ju äfven dess idkare få inkomster deraf. Och då tror jag att det på den tid, då det var tull på tackjern, och hvilken tid herr Ekman benämnde den prohibitiva tiden, funnos vida flera rika och förmögna brukspatroner, än den nuvarande kan uppvisa.

Jag var en gång en ung underlöjtnant på 22 år. Jag hörde då ofta bland mina kamrater inom det militära facket talas om utsigterna att göra rika partier, och jag kan försäkra eder, mine herrar, att på den tiden räknades i allmänhet brukspatronsdöttrar till de bästa partierna för fattiga löjtnanter. Men huru gestaltar sig i våra dagar den frågan? Må herrar brukspatroner med stora

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

familjer och giftasvuxna döttrar noga tänka på den saken, och att utan tull på tackjern denna humanitetsfråga på ett sorgligt sätt måste slå ut inom denna högt värderade samhällsklass.

Herr Ekman sade, att han icke vill hafva något skydd för sin handtering. Men jag vill då erinra derom, att skydd kan lemnas en näring på mångahanda sätt. Jag tror nog, hvad herr Ekman beträffar, att han saknar anledning beklaga sig öfver det skydd, hvilket svenska staten lemnar jernfabrikationen vid Fin-spong under form af ofantligt stora beställningar. Det är ju ett medel för en näring att kunna förkofra sig, och jag tror att herr Ekman skulle blifva ganska missnöjd, om dessa stora beställningar ginge honom ur händerna.

Brukspatron Bäckström talade äfven om, att han ej var i behof af skydd för sin handtering. Men jag vet bestämdt att hvad beträffar åtminstone ett af de stora bruk, han administrerar, nemligen Uttersberg, hafva aktierna i den affären, enligt hvad nyligen offentliggjorda noteringar gifva vid handen, på ett ganska bedröfligt sätt sjunkit i värde. Och jag tror att herr Bäckström sjelf skall vara den förste att erkänna det.

Herr Bennich talade om mellanrikslagen såsom ett hinder för oss att med framgång kunna sätta tull å ifrågavarande produkter. Han har rätt deruti, och jag tager hans ord som en fingervisning till oss protektionister. Men jag ber honom dock besinna, att mellanrikslagen icke är något *oöfvervinneligt* hinder för att tullar skola kunna verka välgörande för jernindustrien i vårt land. Ty det fordras blott två år för uppsägning af denna lag eller för att antingen förändra den uti en fördelaktigare rigtning eller helt enkelt ersätta den med en kordong af värda tulltjenstemän till glädje för herr Bennich, som derigenom får en större armé under sitt befäl.

Om denna tullsats blifver af Riksdagen godkänd och kommer till verkställighet, tager jag för afgjort, att det blir en mycket stor fråga att göra oss af med denna mellanrikslag — derom tror jag icke är tu tal bland protektionisterna.

Herr Bennich nämnde, att han hört talas om en större verkstadsegare (naturligtvis anonym, -- det binder ingen!), som skulle hafva förklarat, att i fall denna tull antogs, nödgades han flytta sin verkstad till annat håll. Men vet herr Bennich, att af sådant låta vi protektionister ej lura oss. Säg namnet på mannen och hans adress, men anonymt, det är bara tidningsprat och ingenting annat.

Här har sagts af en f. d. finansminister, att de ingångna tarifftraktaterna lemnat oss så stora fördelar. Jag kan försäkra herr Tamm och jag vågar påstå det, att icke mången i denna kammare har närmare studerat traktaternas historia och deras verkningar, än hvad jag gjort. Jag har, Gudi lof, ej besvärats af hvarken kronans tjänst eller enskilda lönande uppdrag, utan använt all den tid, jag kunnat egna dertill, åt att studera dessa frågor, och jag kan försäkra, att fördelarne af dessa traktater äro mikroskopiska, jemförda med de olägenheter för hela vår industri och hela vårt näringslif, hvilka de under många år dragit öfver oss. Jag

skulle kunna hafva mycket mer att tillägga, men jag hade icke ens begärt ordet nu, om jag ej sett huru herrar brukspatroner velat göra försök att motarbeta denna tull. Nu har jag tagit till orda för att varmt och lifigt bedja eder, mine herrar, bevilja densamma; ty vi böra komma i håg, och jag är öfvertygad derom, att detta utgör hörnstenen för hela vårt protektionistiska system, hvarmed vi, om möjligt, skola krossa herrar frihandlare.

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

Herr Casparsson: En af oss alla högt aktad talare på gefleborgsbänken slutade sitt anförande med den latinska frasen, »*quos deus perdere vult dementat*», hvilken fras, i det sammanhang, i hvilket den nu förekom, i svensk öfversättning lämpligast torde lyda: »protektionisterna äro galna och förderfva både sig sjelfva och landet.» Han vidrörde detta i sammanhang med anförandet af sin mening om, huru det skulle gå vid tiden för tarifftraktaternas gående till ända. Detta gaf mig anledning att hemta upp den sista franska traktaten, för att se hvilka fördelar vår inhemska jernhandtering deraf hemtat. I förbigående ber jag få nämna, att vår hafre, som näst trävaror är vår förnämsta exportartikel på Frankrike, erhållit den fördel af traktaten, att Frankrike kunnat åsätta importtull på densamma.

Huru förhåller det sig nu i detta fall med jernet?

Tullen på svenskt tackjern, som importeras till Frankrike, utgör för närvarande 1 kr. 50 öre; på smältstycken 4 kr. 50 öre; på stångjern 5 francs och så hela raden efter. Hvarenda artikel i hela taxan är i Frankrike belagd med importtull, under det att dessa artiklar, hit införda från Frankrike, äro *tullfria*. Jag tror således, att den förlust, som genom traktaternas upphörande skall drabba vår jernhandtering, icke är synnerligt beaktansvärd.

Hvad nu föreliggande fråga beträffar, är det helt naturligt att, då man sjelf icke är yrkesman, måste man stödja sig till hvad yrkesmännen säga.

Deras yttranden i afseende å fördelarne af den nu föreslagna tackjernstullen äro dock hvarandra alldeles motsägande. I min ena hand har jag ett aktstycke från egare af mekaniska verkstäder, alla i sitt fack mycket framstående och skickliga, deri man undanbeder sig tull å tackjern, såsom för näringen skadligt, och i min andra hand har jag ett annat aktstycke, också från mycket framstående egare af mekaniska verkstäder och gjuterier, deri det säges att ifrågavarande tull icke skadar jernstillverkningen, utan att dess antagande tvärt om är önskvärdt. Hvad skall man väl tro är det bästa?

De båda herrar, som reserverat sig emot tull å tackjern, hafva på ett synnerligt förtjenstfullt sätt ådagalagt, att ifrågavarande tull icke skulle hafva minsta betydelse för den svenska tackjernstillverkningen, men deremot vara skadlig för de mekaniska verkstäderna och redskapsfabrikerna; men å andra sidan anför utskottet, och vi hafva sjelfva erfarit det, att från en stor mängd af bergsbrukets idkare och deras målsmän i Riksdagen framstälts enständiga önsknigar att tull måtte åsättas. Här föreligger åter

Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)

en motsägelse. Jag skattar högt den utredning den ärade reservanten åstadkommit, men jag kan dock icke undgå att lemna det erkännande, att äfven utöfvarne af yrket väl måste förstå saken. Den ärade reservanten har i år visat, att den föreslagna tullsatsen icke skulle medföra någon *nytt*a för tillverkarne af svenskt tackjern, under det han i fjor visade, att den då ifrågasatta tullen icke skulle medföra någon nämnvärd skada för de mekaniska verkstäderna. Han visade detta med afseende på det verk, deri han själf är intresserad och som ensamt förbrukar $\frac{1}{10}$ af allt det engelska gjuttackjern, som hit införes. Af öfriga 90 procent användas, efter hvad han med säkerhet trodde sig kunna påstå, ungefär 70 proc. till förfärdigande af sådant gjutgods, som redan drager tull. Det skulle således återstå 20 procent, som skulle få vidkännas olägenheten af tullen, men äfven af dessa 20 procent förfärdigas efter hans uppgift en del artiklar, som redan kommit i åtnjutande af tullskydd, eller för hvilka sådant blifvit föreslaget. Af allt detta skulle ju framgå, att de mekaniska verkstäderna och gjuterierna sålunda icke skulle få någon nämnvärd olägenhet, om tull å tackjern nu åsattes. Hvad skall man väl nu tro, då man icke är fackman, och fackmännen sins emellan hafva så olika åsichter?

För min del anser jag mig icke hafva annat att göra än att tillse, huru vida den föreslagna tullsatsen å tackjern är nödvändig för ett genomfördt skyddssystem.

Här har nu från så väl den protektionistiska som den frihandelsvänliga sidan talats om ett »nytt system», men, mine herrar, detta är icke något *nytt* system, till hvilket vi skola öfvergå, utan det är ett mycket gammalt, som vi aldrig helt eller ens till större delen öfvergifvit. Vi hafva nemligen nu under 22 års tid tillämpat ett öfvergångssystem.

Såsom stöd för detta påstående ber jag få hänvisa till den tullkomités betänkande, som efter antagande af den första traktaten med Frankrike utarbetade den tulltaxa, som ännu till sina hufvudgrunder är gällande, och hvilket betänkande är undertecknad af den man, hvars värde äfven hans tullpolitiska motståndare villigt erkänna.

Jag skall bedja att ur detta komitébetänkande få läsa upp några rader. Jag tror visserligen att jag läst upp dem en gång förut, men det skadar icke att höra dem på nytt.

Komiterade säga nemligen: »att de, vid fullgörandet af sitt uppdrag haft att inskränka sig till framläggandet af endast ett nytt öfvergångsförslag, afsedt på en gång att än ytterligare minska beroendet sjelft och att göra detta i en riktning, tjenande att, med uppmärksammande af de särskilda näringarnas skiljaktiga ställning i detta hänseende, fortsätta den utjemning af olägenheterna, som måste föregå skyddets fullständiga borttagande och införandet af en fullt principenlig tullagstiftning.»

Det är således detta »öfvergångsförslag», vi hållit på att tillämpa i 22 år allt sedan år 1866. Vi hafva sålunda med ena foten stått i det protektionistiska och med den andra i frihandelslägret, men det är ju naturligt, att en sådan ställning hvarken är

vacker, beqväm eller på längden ens hållbar. Antingen måste vi flytta ena foten framåt och antaga det rena frihandelsystemet eller flytta den andra foten tillbaka och återgå till ett bestämdt tullskyddssystem. Nu har man här sagt, och den åsigten framfördes i fjor med mycken talang af en talare på gefleborgsbänken, att det system vi nu hafva hvilat på den grundsatsen, att råämnen skola vara fria, en låg tull åsättas halffabrikaten och en högre tull den förädlade varan. Detta låter ju ganska bra, så vida man blott bestämdt kan angifva hvad som menas med råämne, halffabrikat och förädlade varor, men detta är icke alltid så lätt att bestämma. Så t. ex. tackjern, hvarom nu är fråga, är det ett råämne eller en förädlad produkt? Det är tvifvels utan ett råämne för stångjernsfabrikationen och den derur utvecklade jernstillverkningen, men på samma gång också en ur malmen förädlad vara. På samma sätt är garnet förädladt ur ullen eller bomullen, men råvara för väfnaderna, likasom väfnaderna sjelfva äro förädlade af garnet men råämne för färdiga kläder.

Om man närmare ser på saken, tror jag icke, att denna uppdelning i råämnen och icke råämnen är hållbar. Förädlad är nemligen hvarje vara, derpå menskligt arbete blifvit nedlagdt, och ju mera menskligt arbete blifvit derå nedlagdt, desto mera förädlad är den.

Jag ber om ursäkt därför att jag åter citerar *Bastiat*. Han är i detta fall konsekvent och säger, att hela historien om råämnen och icke råämnen hvilat på en alldeles falsk grund. Luften, värmet, vattnet, de gasformiga kropparne, de kemiska krafterna och föreningarna äro enligt hans mening de enda verkliga råämnen (*premières matières*), men på dem vill ingen menskliga lägga tull.

Jag tror därför icke, att den åsigt, som sökt göra sig gällande, att de s. k. råämnen under *alla förhållanden* skola vara tullfria, är hållbar. Vi måste därför bestämma oss för ett rent frihandels- eller rent protektionistiskt system. Då jag hyllar den senare åsigten, kan jag för min del icke finna annat, än att jemväl tull å tackjern måste ingå i ett genomfördt skyddstullsystem. Nu kan man invända, att den här föreslagna tullsatsen är för låg för att vara verksam. Derpå svarar jag, att det är sant, men att det är ett fel, som kan afhjelpas med tiden.

Jag kom att se efter i den tyska tulltaxan och fann då, att ännu så sent som 1877 var tackjern der tullfritt, men, sedan Tyskland öfvergått till ett verkligt tullskyddssystem, har man derstädes åsatt tull äfven å tackjern. På samma sätt förhåller det sig med flera andra i utskottets föreliggande betänkande angifna länder, *Belgien, Frankrike, Österrike* och *Spanien*. Vi se deraf, att tull å tackjern icke är någon nyhet, utan tillämpas nästan öfver allt. Hos oss var tackjern belagdt med *importförbud* ända till år 1857, men då friare åsigt i tullagstiftningen började göra sig gällande, öfvergick man med den lätthet, som ofta utmärker våra åtgöranden, från förbud till att direkt borttaga all tull å tackjern. Jag slutar med hvad jag började, att som jag icke är fackman, tilltror jag mig icke kunna bedöma, huru vida denna tull, om den åsättes,

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

skulle komma att verka menligt för gjuterierna och de mekaniska verkstäderna, men jag skulle verkligen beklaga, om så skedde. Jag kan i så fall icke gifva dem annat råd än att »hålla ut» ännu i tre år, ty efter tre år har Sverige genom franska traktatens upphörande fått sin handlingsfrihet och sjelfbestänningsrätt tillbaka, och då kan man bättre än nu tillgodose de mekaniska verkstädernas och gjuteriernas behof och fördelar.
Jag yrkar bifall.

Herr Hedlund: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande från elfsborgsbänken, men den siste ärade talaren har kommit emellan med några satser, som jag icke heller kan lemna alldeles obemötta. Han säger: »herrarne tala om ett nytt system, men det är icke annat än det gamla systemet, som vi fullfölja». Det är icke vi frihandlare, som tala om det nya systemet, utan det talet kommer från andra sidan, det är derifrån det talas om det nya system, som skall åt oss inviga en ny ära. Då vi vidhålla det gamla, äfven med dess bristfälligheter, är det ej rätt att slunga oss i ansigtet orden: »den ofosterländska frihandeln».

Han nämnde vidare om att råvaran för ett nytt fabrikat bör vara tullfri. Men just i den omständigheten ligger omöjligheten af det nya systemet; ty då man vill skydda de förädlade fabrikanterna, skadar man de efterföljande förädlingsnäringarna, för hvilka dessa fabrikat sjelfva äro råvara. Det kan ej anses gagna det svenska näringslifvet, att jag undan för undan skadar de lägre näringarna för att komma till en spets, der skydd icke är möjligt.

Hvad jag egentligen ville fästa uppmärksamheten på var ett yttrande af en talare på elfsborgsbänken. Han kastade ut i förbigående något om de fördelar, en vapenfabrik kunde vinna genom beställningar. Jag vill då säga, att jag skiljer skarpt emellan de två sakerna, att staten gör en beställning, om äfven till öfverpris, på vapen eller jernvägsskenor, och det tullsystem, som pålägger samhällets medborgare skatter. I det förra fallet betalar staten något mera för dess eget ändamål och för att uppmuntra en inhemsk industri. Det kan jag vara med om, till och med i fall det erfordras att genom räntefria lån understödja en handtering, ty jag älskar den svenska industrien. Men jag anser det ingalunda lofligt, att staten pålägger svenska folket skatter till förmån för den ene eller andre enskilde fabrikanten.

Hvad vapenfabrikationen särskildt angår är att observera, det vapen i krigstid betraktas såsom kontraband.

Det är för mig såsom frihandlare en gammal sats, och jag har uttalat den flere gånger, att goda vapenfabriker höra till den bästa reserv, som ett lands försvar kan hafva till sitt förfogande. Jag har icke utan vemod sett, att utländska revolverar levererats till Sverige, under det att vi här hafva en statens vapenfabrik, som kostar mycket och der väl äfven sådana vapen kunna tillverkas. Hvarför så icke skett, känner jag icke, men faktum står qvar, att de icke gjorts i landet, något som jag beklagar.

Här har blifvit af en talare sagdt, att mellanrikslagen skulle lägga hinder i vägen för gjuterierna att få gagn af tackjernstullen till följd af de förhållanden, som skulle inträda, om denna tull antoges. Härtill svarade en annan talare, att han hoppades, att vi snart skulle blifva mellanrikslagen qvitt. Det komme åtminstone icke de stora bruksegarne i Vermland att vara honom tacksamma för. Jag har några aktier i ett stort bruksbolag i Vermland. Af årsberättelsen framgår, att stor del af dess tillverkningar gått till Norge. Jag tror således icke att åtminstone bruksegarne i Vermland skulle glädja sig, om mellanrikslagen blefve upphäfd.

*Tull å tack-
och ballast-
jern samt
skrot.
(Forts.)*

Här har äfven talats om franska traktaten. När den frågan behandlades i Andra Kammaren, af hvilken jag då var ledamot, och man nämnde att vi genom dess antagande skulle binda våra händer för tio år, tog jag mig friheten säga, att det var icke den minsta anledningen, hvarför jag röstade för densamma. Det blåser så många vindar i vårt land, att det är en fördel, om vi på det sättet kunna, åtminstone för en tid af tio år, trygga oss mot oss sjelfva och vår egen oförsigtighet. Just under traktatstiden hafva våra näringar höjt sig, och jag hoppas, att denna traktat skall blifva förlängd ännu länge.

Hvad angår de mekaniska verkstäderna, liksom hela jernindustrien, så har jag med glädje sett dessa näringars kraftiga utveckling, tack vare att de icke blifvit blottställda för den fara, som ligger i det mycket omtalade skyddet. Visserligen hafva vi s. k. skydd för en del hithörande artiklar, men icke nog stort för att kunna skada dem, utan dessa näringar hafva fått utveckla sig på frihetens grund. Det är glädjande se, huru kraftigt de höjt sig och, trots de dåliga konjunkturerna under de sista åren, utvecklats till ett sammanlagdt tillverkningsvärde af 26 millioner kronor från att några år förut hafva kunnat uppvisa endast hälften eller en fjerdedel deraf.

Dessa 26 millioner utvisa dock en ännu större stegring än som angifves genom siffrans belopp, emedan varorna fallit så betydligt i pris.

När jag ser denna näringsutveckling, ser nya inventioner, nya tillverkningar uppkomma, t. ex. tillverkningen af symaskiner, så synes det mig mycket obilligt att vilja genom tullar lägga hinder i vägen för näringen och göra den mindre lönande. Jag tycker ock att herrarne skulle kunna sätta tro till en så genomgrundlig protektionist som den ärade fabriksidkare, hvilken i denna fråga uttalat sig mot ifrågavarande tull.

Hade jag någon känsla af skadeglädje, hvilken känsla gudskelof är mig alldeles främmande, skulle jag icke utan en viss tillfredsställelse kunnat se, huru ett stort antal af systemets män rusade upp, när de sågo faran af plåt- och tackjernstull, och öfvergåfvo det läger, hvori de förut så troget kämpat. Jag log då åt desse och sade: kännen nu sjelfva på konsekvenserna af edert nya system. Jag hoppas emellertid, att kammaren icke skall så miss-handla dem, därför att de icke velat nu vara med om denna tull,

*Tull å tack-
och barlast-
jern samt
skrot.*
(Forts.)

och ställa dem i svårigheter, då de icke gjort sig skyldiga till något annat än att starkt utveckla sin näring och öka antalet af sina arbetare. Detta är en sysselsättning för män, den är en kraftig, manlig, svensk handtering och icke en sådan, der man står och svettas i ett sockersjuderi eller trälår i ett bomullsspinneri, och det synes mig att alla, som äro vänner af svenskt arbete, borde företrädesvis omhägna densamma.

Hvad beträffar den ärade talarens på elfsborgsbänken yttrande, att i denna tull skulle ligga ett medel att krossa frihandlarne, så tycker jag att det är en något för stor klubba, då de ju kunnat krossa dem med en enda gjutare och 11 kronor 58 öre.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i fråga om förevarande punkt yrkats, dels att utskottets deri gjorda hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å samma hemställan, ville besluta, att tack- och barlastjern samt skrot skulle vara fria från tull.

Herr greffen och talmannen gjorde härefter propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Då emellertid votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 53 punkten i bevillningsutskottets betänkande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och besluter, att tack- och barlastjern samt skrot skola vara fria från tull.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 50.

Den vidare behandlingen af föreliggande betänkande uppsköts till morgondagens sammanträde.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att statsutskottets utlåtanden n:is 2 och 10 skulle på föredragningslistan till morgondagens sammanträde i nu nämnda ordning sättas näst efter statsutskottets utlåtande n:o 9 samt att öfriga ärenden, som denna dag bordlagts andra gången, skulle uppföras sist å samma lista.

Kammaren åtskildes kl. 10,¹⁷ e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
